

Vycházka za lišejníky a mechorosty do pohoří Králického Sněžníku

Lichenological and bryological field trip to the Králický Sněžník Mts

MAGDA ZMRHALOVÁ¹ & JOSEF P. HALDA²

1) Vlastivědné muzeum v Šumperku,

Hlavní třída 22, CZ-787 31 Šumperk; e-mail: magda.zmrhalova@muzeum-sumperk.cz

2) Univerzita Hradec Králové, Přírodovědecká fakulta, Katedra biologie,

Rokitanského 62, CZ-500 03 Hradec Králové; e-mail: halda@jh.cz

Abstract: Lichens and bryophytes on Puchača saddle, Hraniční skály rocks and Malý Sněžník Mt in the Králický Sněžník Mts (NE Bohemia, Czech Republic) were surveyed during a one-day field trip on 18 May 2019. Arctic-alpine lichens *Alectoria ochroleuca*, *Brodoa intestiniformis*, *Ophioparma ventosa* and *Sphaerophorus fragilis* were noticed on Hraniční skály rocks. Mainly common forest bryophytes and no red listed species except for *Dicranum bonjeanii* were found.

Keywords: Arctic-alpine species, bryophytes, Czech Republic, lichens

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Kučera et al. (2012), Liška & Palice (2010)

V sobotu 18. května 2019 se za slunečného počasí uskutečnila bryologicko-lichenologická exkurze na Klepáč (Klepý, Trójmorski Wierch, 1 144 m n. m.) v pohoří Králického Sněžníku pod vedením M. Zmrhalové a J. P. Haldy. Na parkovišti pod Klepáčem se sešlo osm zájemců o poznání lišejníků a mechorostů tamních horských lesů a skalních sutí. Po krátké domluvě jsme místo na sutě pod Klepáčem, kam jsme měli původně namířeno, vyrazili dvěma auty do sedla Puchača (1 108 m n. m.) a odtud již pěšky po hraničním chodníku přes Hraniční skály (1 320 m n. m.) na Malý Sněžník (1 326 m n. m.). Dle slov tamního revírníka jsme se vydali do nejhezčích partií hřebenové části pohoří mezi Klepým a Králickým Sněžníkem. Díky jeho průvodcovství jsme zpět k autům mohli dojít po téměř neznatelném loveckém chodníku. Během zhruba 4,5 km dlouhé trasy bylo zaznamenáno 44 druhů lišejníků a 42 druhů mechorostů, z toho 12 jätrovek a 30 mechů. Téměř všechny nalezené druhy byly demonstrovány zapáleným účastníkům, z nichž někteří si kromě nových poznatků odnesli i skromné vzorky nalezených druhů.

Na Hraničních skalách byly pozorovány arкто-alpínské lišejníky *Alectoria ochroleuca*, *Brodoa intestiniformis*, *Ophioparma ventosa* a *Sphaerophorus fragilis*. Mezi mechorosty převládaly běžné lesní druhy. Ze zajímavějších lze jmenovat drobný mech malozubku vlasovitou (*Brachydontium trichodes*) rostoucí na vlhkých, zastíněných, kyselých kamelech a skalách v horách, a jätrovku křížítka břichatou lesní (*Lophozia ventricosa* var. *silvicola*), kterou v lesích najdeme na různých substrátech. Oba tyto druhy jsou v české bryoflóře řazeny mezi taxony neohrožené, ale vyžadující pozornost (kategorie LC-att).

Obr. 1. *Arctoparmelia incurva*, skalní lišejník na Králickém Sněžníku hojný na skalách a v kamených mořích. – Obr. 2. Kornice slezská (*Herzogiella seligeri*), mech rostoucí zejména na pařezech a ztrouchnivělém dřevu, v pohoří Králického Sněžníku častý. – Foto J. P. Halda (1), M. Zmrhalová (2)

K vzácnějším nálezům patří vlhkomilný dvouhrotec bahenní (*Dicranum bonjeanii*), mech převážně rašelinných luk, rašelinišť a rašelinných půd od nížin až do subalpínského stupně. V České republice je řazen mezi taxony blízké ohrožení (LR-nt).

Použité zdroje

Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – *Preslia* 84: 813–850.

Liška J. & Palice Z. (2010): Červený seznam lišejníků České republiky (verze 1.1). – *Příroda* 29: 3–66.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavili M. Zmrhalová a J. P. Halda)

Vysvětlivky: dew – na padlém tlejícím dřevu, hum – na holé půdě (humusu), Pic – na borce smrku ztepilého, sax – kyselá hornina (svor)

Seznam lokalit

1. 96. Králický Sněžník, 5866b, Horní Morava (distr. Ústí nad Orlicí): turistické sedlo Puchača na státní hranici s Polskem mezi kótami Klepáč (1 144 m) a Malý Sněžník (1 326 m), 50°10'40,6"N, 16°47'57,7"E, 1 110 m n. m.

2. 96. Králický Sněžník, 5866b, Horní Morava (distr. Ústí nad Orlicí): Hraniční skály, asi 630 m JZ od kóty Malý Sněžník (1 326 m), 50°11'16,8"N, 16°48'31,9"E, 1 320 m n. m.
3. 96. Králický Sněžník, 5866b, Horní Morava (distr. Ústí nad Orlicí): jihozápadní svahy Malého Sněžníku, 50°11'29,8"N, 16°48'49,9"E, 1 320 m n. m.
4. 96. Králický Sněžník, 5866b, Horní Morava (distr. Ústí nad Orlicí): lovecký chodník mezi Malým Sněžníkem a sedlem Puchača na jihovýchodních svazích, 50°11'11,3"N, 16°48'37,4"E, 1 280 m n. m.
5. 96. Králický Sněžník, 5866b, Horní Morava (distr. Ústí nad Orlicí): lovecký chodník mezi Malým Sněžníkem a sedlem Puchača na jihovýchodních svazích, 50°11'11,4"N, 16°48'26,4"E, 1 296 m n. m.
6. 96. Králický Sněžník, 5866b, Horní Morava (distr. Ústí nad Orlicí): Hraniční skály, 50°11'17,6"N, 16°48'29,2"E, 1 301 m n. m.
7. 96. Králický Sněžník, 5866b, Horní Morava (distr. Ústí nad Orlicí): lovecký chodník mezi Malým Sněžníkem a sedlem Puchača 200 m V od Hraničních skal, 50°11'16,8"N, 16°48'42,4"E, 1 287 m n. m.

lišejníky

Alectoria ochroleuca: 7 [sax]; *Arctoparmelia incurva*: 7 [sax];
Baeomyces rufus: 1 [sax], 2 [sax], 3 [sax], 4 [sax], 5 [sax], 6 [sax], 7 [sax]; *Brodoa intestiniformis*: 1, 7 [sax];
Cladonia arbuscula: 1 [hum]; *C. coniocraea*: 1 [hum]; *C. digitata*: 1 [hum]; *C. fimbriata*: 1 [hum];
C. furcata: 1 [hum], 3 [hum]; *C. ochrochlora*: 1 [dew], 2 [Pic], 3 [dew], 4 [dew], 5 [dew], 6 [dew]; *C. polydactyla*: 2 [sax]; *C. rangiferina*: 1 [hum]; *Coenogonium pineti*: 2 [Pic];
Diploschistes scruposus: 1 [sax], 3 [sax];
Fuscidea kochiana: 1 [sax], 3 [sax];
Lecanora cenisia: 1 [sax], 3 [sax]; *L. intricata*: 1 [sax], 2 [sax], 3 [sax], 4 [sax], 5 [sax], 6 [sax], 7 [sax];
L. polytropia: 1 [sax], 3 [sax], 4 [sax], 5 [sax], 6 [sax]; *L. rupicola*: 1 [sax], 3 [sax]; *L. saligna*: 1 [dew], 3 [dew], 4 [dew], 5 [dew], 6 [dew]; *Lecidea confluens*: 1 [sax], 3 [sax], 4 [sax], 5 [sax], 6 [sax]; *L. plana*: 1 [sax], 2 [sax], 3 [sax], 4 [sax], 5 [sax], 6 [sax], 7 [sax]; *Lichenomphalia umbellifera*: 1 [hum], 2 [hum], 3 [hum], 4 [hum], 5 [hum], 6 [hum], 7 [hum];
Miriacidia garovaglioii: 1 [sax], 3 [sax];
Opegrapha gyrocarpa: 1 [sax], 3 [sax]; *Ophioparma ventosa*: 7 [sax];
Placynthiella icmalea: 1 [hum], 3 [hum], 4 [hum], 5 [hum], 6 [hum]; *P. uliginosa*: 1 [hum], 3 [hum], 4 [hum], 5 [hum], 6 [hum]; *Platismatia glauca*: 2 [Pic]; *Porpidia crustulata*: 1 [sax], 2 [sax], 3 [sax], 4 [sax], 5 [sax], 6 [sax], 7 [sax]; *Porpidia soledizodes*: 1 [sax], 3 [sax]; *Protoparmelia badia*: 1 [sax], 3 [sax], 4 [sax], 5 [sax], 6 [sax]; *Pseudephebe pubescens*: 1 [sax];
Rhizocarpon geographicum: 1 [sax], 3 [sax], 4 [sax], 5 [sax], 6 [sax]; *Rhizocarpon lecanorinum*: 7 [sax]; *R. reductum*: 7 [sax];
Schaereria fuscocinerea: 1 [sax], 3 [sax], 4 [sax], 5 [sax], 6 [sax]; *Sphaerophorus fragilis*: 7 [sax];
Strangospora pinicola: 1 [dew], 3 [dew], 4 [dew], 5 [dew], 6 [dew];
Trapeliopsis pseudogranulosa: 1 [hum], 3 [hum], 4 [hum], 5 [hum], 6 [hum];
Umbilicaria cylindrica: 1 [hum], 3 [hum]; *Umbilicaria deusta*: 1 [hum], 3 [hum]; *U. polyphylla*: 1 [hum], 3 [hum];
Xylographa parallela: 1 [dew], 3 [dew], 4 [dew].

játrovky

Barbilophozia hatcheri: 1 [hum]; *B. lycopodioides*: 2 [hum], 3 [hum];
Calypogeia integristipula: 3 [hum]; *Cephalozia bicuspidata*: 4 [sax]; *Cephaloziella divaricata*: 1 [hum]; *Chiloscyphus profundus*: 1 [dew], 2 [Pic], 3 [hum], 4 [hum];
Lepidozia reptans: 2 [sax], 4 [hum]; *Lophozia ventricosa* var. *silvicola*: 2 [dew];
Orthocaulis attenuatus: 4 [dew];
Ptilidium ciliare: 3 [hum]; *P. pulcherrimum*: 1 [Pic], 4 [Pic];
Scapania umbrosa: 4 [dew].

mechy

Andreaea rupestris: 2 [sax], 3 [sax];
Brachydontium trichodes: 4 [sax]; *Brachythecium salebrosum*: 1 [dew];
Dicranella heteromalla: 2 [hum]; *Dicranodontium denudatum*: 1 [dew], 2 [dew], 4 [Pic]; *Dicranum bonjeanii*: 1 [hum]; *D. montanum*: 2 [dew], 3 [dew], 4 [dew]; *D. scoparium*: 1 [hum], 2 [hum], 3 [hum], 4 [dew];
Herzogiella seligeri: 1 [dew], 2 [dew], 4 [dew]; *Hylocomium splendens*: 3 [hum]; *Hypnum cupressiforme* var. *cupressiforme* 4 [hum];
Paraleucobryum longifolium: 1 [sax], 2 [sax]; *Plagiothecium curvifolium*: 1 [hum], 2 [Pic], 3 [dew], 4 [sax]; *P. laetum*: 4 [dew]; *P. undulatum*: 3 [hum]; *Pleurozium schreberi*: 2 [hum], 4 [hum];
Pohlia nutans subsp. *nutans*: 1 [hum], 3 [hum], 4 [hum]; *Polytrichum commune*: 1 [hum];
P. formosum: 1 [hum], 2 [dew], 3 [hum], 4 [hum]; *P. longisetum*: 1 [hum];
Racomitrium microcarpon: 1 [sax], 2 [sax]; *Rhizomnium punctatum*: 4 [hum]; *Rhytidiadelphus squarrosus*: 2 [hum]; *R. triquetrus*: 3 [hum];
Sciuro-hypnum curtum: 2 [hum]; *S. starkii*: 1 [hum], 4 [hum]; *Sphagnum capillifolium*: 2 [hum];
S. girgensohnii: 2 [hum]; *Sphagnum quinquefarium*: 2 [hum];
Tetraphis pellucida: 1 [dew], 3 [dew], 4 [dew].